

Kuntavaalit 2017

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton ja Animalian vaatimukset eläinpoliittisiksi uudistuksiksi kunnissa

1. Julkisten ruokapalveluiden ateriatarjonta on muutettava nykyistä kasvispainotteisemmaksi ja eläinkunnan tuotteiden osuutta vähennettävä, esimerkiksi kasvisruokapäiviä käyttöön ottamalla.

Kannustamme kuntia huomioimaan ruokahankinnoissa eläinystävällisyyden nykyistä huomattavasti paremmin. Tavoitteemme on, että kunnat panostavat kasvien osuuden kasvattamiseen ja lihan osuuden vähentämiseen julkisissa ateriapalveluissa.

Julkiset hankinnat ja niihin liittyvät valinnat ovat yksinkertainen tapa vaikuttaa myös eläinten hyvinvointiin. Tärkeimmässä asemassa ovat elintarvikehankinnat: kunnalliset keittiöt ja ateriapalvelut voivat kasvispainotteisilla valinnoilla ohjata ruokailua eläin- ja ympäristöystävälliseen suuntaan.

Päivittäin väestöstä noin kolmasosa käyttää julkisia ruokapalveluita. Tämä tarkoittaa Suomessa yhteensä yli 400 miljoonaa ateriaa vuodessa. Merkittävä osa näistä aterioista koostuu kunnan rahoittamista ruokapalveluista. Kuntien päättäjät voivat linjata kunnallisessa ruokailussa tarjottavan ruuan laatua eettisillä kriteereillä. Yksistään oppilaitosten ruokahuollon kustannukset ovat yli 400 miljoonaa euroa vuodessa, joten kyse on suurista hankintavirroista.

Eläinystävällinen ruoka painottuu kasvisperäisiin elintarvikkeisiin. Kasvien osuutta ruuassa voidaan nostaa myös muutoin kuin siirtymällä esimerkiksi viikoittaiseen kasvisruokapäivään: sama vaikutus saadaan, jos kaikkien aterioiden lihamäärää vähennetään 20 prosentilla. Vähennys voidaan jakaa tasaisesti jokaista tarjottua annosta koskevaksi. Mikäli kaikki julkisella sektorilla ruokailevat vaihtaisivat yhden aterian viikossa kasvisateriaan, joka olisi noin puolet keskimääräisestä lihan kulutuksesta päivässä, niin vuodessa jäisi syömättä noin 3,6 miljoonaa kiloa lihaa.

Kasvien osuuden lisääminen kunnan ruokahankinnoissa vaikuttaa monin tavoin positiivisesti: se edistää kunnan tavoitetta vähentää kasvihuonepäästöjä, säästää kotieläimiä tehotuotannolta sekä edistää kuntalaisten terveyttä.

Vegaaninen kasvisruoka ja erilaiset kasvisperäiset valmisruokavaihtoehdot ovat tämän hetken kuuminta ruokakattilaa. Huomioimalla tämä trendi nostetaan myös julkisten ruokapalveluiden arvostusta ja kiinnostusta. Viime aikoina saataville on tullut runsas määrä kasvisperäisiä valmisteita, joten kasvisruuan valmistaminen laitoskeittiöissä muuttuu yhä helpommaksi ja monipuolisemmin sovellettavaksi.

Julkisessa ruokailussa opitut tavat siirtyvät usein kotikeittiöihin, joten kasvispainotteinen laitosruokailu muuttanee ihmisten ruokailutottumuksia myös laajemmin kestävämmäksi niin ympäristön kuin eläintenkin kannalta.

Lähteet:

Lith, Pekka. Suurten kuntien hankinnat. Kauppakamari 2014. http://helsinki.chamber.fi/media/filer_public/8e/49/8e49a6a0-4166-4951-ac8f-7be410a71eaa/suurten_kuntien_hankinnat_2014.pdf

Aalto Kristiina & Heiskanen Eva. Kestävä ruokalautanen joukkoruokailun kestävä kehityksen edistäjänä. Kuluttajatutkimuskeskus 2011. <http://hdl.handle.net/10138/152350>

2. Jokaisella kunnalla tulee olla nimetty päivystävä valvontaeläinlääkäri.

Valvontaeläinlääkäri on viranomainen, jonka tehtävänä on valvoa tuotanto- sekä seura- ja harrastuseläinten oloja ja hyvinvointia. Valvontaeläinlääkärit muun muassa tekevät eläinsuojelutarkastuksia eläinten pitopaikkoihin. Valvontaeläinlääkärit työskentelevät vain virka-aikana, jolloin akuutit eläinsuojelutapaukset voivat jäädä esimerkiksi poliisin harteille. Poliisin asiantuntemus eläinsuojeluasioissa kuitenkin vaihtelee, eivätkä poliisin toimintaedellytykset eläinten hyvinvoinnin arvioimisessa ole aina parhaat mahdolliset.

Eläinten ympärivuorokautisen hyvinvoinnin turvaamiseksi tulee kuntiin tai maakuntiin perustaa valvontaeläinlääkärin virkojen lisäksi päivystävän valvontaeläinlääkärin virkoja.

Valvontaeläinlääkäreiden rahoitus

Eläinlääkintähuoltoasetuksen (VNa1031/2009, muut. VNa 971/2011) perusteella valtio korvaa kunnille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömät kustannukset. Kunnille jää maksettavaksi mahdollisia lisäkuluja, joiden suuruutta ei ole kyetty selvittämään. Lisätyötä kunnille aiheutuu muun muassa valvontaeläinlääkäreiden rekrytoinnista ja monimutkaisesta laskutusprosessista, mutta tästäkään ei ole numerotietoa.

Eläinsuojeluvalvonnan kokonaiskustannukset ovat noin 5,5 miljoonaa euroa vuodessa (v. 2013, 2014). Näistä valtio korvaa kunnille noin 2,67 miljoonaa, aluehallintovirastojen kulut ovat noin 1,56 miljoonaa ja Eviran kulut noin 0,37 miljoonaa euroa vuodessa. Kunnille jäävät ns. overhead-kulut ovat noin 0,9 miljoonaa euroa vuodessa.

Lähde: Eläinsuojeluvalvonnan järjestämisen vaihtoehdot, mmm/Antti Nurminen 2014 (s. 16–18)

3. Eläinsuojeluvalvonnan resursseja kunnissa on lisättävä niin, että kaikki tarvittavat eläinsuojelutarkastukset saadaan toteutettua.

Vuonna 2014 koko maassa oli 66 valvontaeläinlääkärin virkaa, joista yksi oli täyttämättä. Viroissa tehtiin yhteensä 53 henkilötyövuoden verran valtion valvontatehtäviä. Valvontaeläinlääkärit ovat kuntien palkkalistoilla, mutta valtio korvaa kunnille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömät kustannukset.

Eläinsuojelulakia uudistettaessa maa- ja metsätalousministeriö toteutti laajan kyselyn, jossa selvitettiin eri sidosryhmien näkemyksiä eläinsuojelun uudistustarpeista. Kansalaisille suunnatussa kyselyssä kävi ilmi, että eläinsuojeluvalvonnan lisääminen on yksi kansalaisten suurimmista huolenaiheista eläinsuojelussa. Noin viidesosa kyselyyn vastaajista toivoi valvonnan lisäämistä sekä valvojien koulutukseen panostamista.

Lemmikkieläimet

Lemmikkieläinten pitopaikkoihin tehdään vain epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia. Vuonna 2015 tehtiin 1 081 tarkastusta lemmikkieläinten pitopaikkoihin. Näistä toimenpiteisiin johti 25 % ja kiireellisiin toimenpiteisiin 11 % tarkastuksista. Käytännössä ilmoitukset lemmikkieläinten laiminlyönneistä tulevat yleensä yksityishenkilöiltä, sillä lemmikkieläimet ovat vain epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten kohteena. Eläinsuojeluviranomaisten halukkuus ja resurssit puuttua lemmikkieläinten hyvinvoinnin laiminlyönneihin vaihtelee kuitenkin suuresti alueittain.

Viranomaisille on turvattava riittävät resurssit puuttua myös lemmikkieläinten hyvinvoinnin laiminlyönneihin.

Tuotantoeläimet

38 % epäilyyn perustuvista tuotantoeläinten pitopaikkoihin tehdyistä tarkastuksista johti toimenpiteisiin vuonna 2015. Kiireellisiin toimenpiteisiin johti 3 % tarkastuksista.

On eläinten hyvinvoinnin kannalta ensiarvoisen tärkeää, että valvontaeläinlääkäreiden määrää koko maassa lisätään, jotta kaikki tarvittavat eläinsuojelutarkastukset saadaan toteutettua.

Lähde: Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2015, Evira/3300/0411/2016

4. Kuntien tulee ottaa vastuulleen irrallaan tavattujen seura- ja harrastuseläinten kiinniotto ja kuljetus sekä näistä koituvat kustannukset. Lisäksi löytöeläinten hoidon laatua tulee parantaa.

Löytöeläinten talteenottopaikkoihin päätyy Suomessa noin 10 000 eläintä vuodessa. Kunnilla on lain mukaan velvollisuus huolehtia irrallaan tavattujen koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten hoidosta 15 päivän ajan. Suomen noin 200 virallisesta löytöeläintalosta noin 20 on kuntien tai eläinsuojeluyhdistysten hoidossa. Suurin osa on voittoa tavoittelevia yrityksiä.

Löytöeläintoimijoille tulee säätää pätevyysvaatimukset, joilla varmistetaan siitä, että eläimet saavat asianmukaista hoitoa. Löytöeläintoimintaa kilpailutettaessa käytännössä ainoana kriteerinä käytetään hintaa. Suuria ongelmia aiheuttaa toiminnan laadun lisäksi se, että löytöeläintalojen aukioloajat ovat rajoitettuja. Viranomaiset saattavat neuvoa eläimen löytäjää jopa jättämään eläimen tienposkeen kuljetuksen puuttuessa ja talteenottoaikan ollessa suljettu (Lähde: SEYn toimijat). Löytöeläintoiminnan kilpailutuksessa tulee käyttää kriteereinä hinnan lisäksi löytöeläintalon henkilökunnan ammattitaitoa ja eläinten pito-olosuhteita.

Löytöeläinten kiinniottaminen ja kuljetus kunnalliseen talteenottoaikaan sekä näistä koituvat kustannukset ovat useissa kunnissa vapaaehtoisten toimijoiden varassa. Tämä kuormittaa kohtuuttomasti vapaaehtoistoimijoiden resursseja ja vaarantaa eläinten hyvinvoinnin, mikäli vapaaehtoisia ei ole riittävästi. Laissa tulee määrittellä taho, jolle löytöeläinten kiinniotto ja kuljetus sekä näistä koituvat kustannukset kuuluvat. Löytöeläinten kiinniottaminen ja kuljetus sekä niistä koituvat kulut olisi luontevaa säätää eläinten hoidosta vastuussa olevan kunnan tehtäväksi.

Suomessa joudutaan vuosittain lopettamaan tuhansia eläimiä kodin puutteessa. Moni eläin lopetetaan sen vuoksi, että omistajat eivät osaa etsiä kadonneita eläimiään oikeasta paikasta. Löytöeläintalojen yhteystietojen löytäminenkin voi olla vaikeaa. Löytöeläintoimijoille tulee säätää velvollisuus tiedottaa löytyneistä eläimistä aktiivisesti ja edistää kodin löytymistä kaikille eläimille.

5. Kaikkien kuntien tulee nimetä taho, johon hoitoa tarvitsevat luonnonvaraiset eläimet voi kuljettaa sekä vastata kuljetuksesta ja hoidosta koituvista kustannuksista.

Vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on eläinsuojelulain mukaan lajista riippumatta pyrittävä auttamaan. Lopetus tulee kyseeseen, jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan. Vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten talteenotossa ja hoidossa on kuitenkin puutteita, joita voidaan kuntatasolla korjata.

Helsingissä pelastuslaitoksen eläinpelastusyksikkö auttaa sairaita, loukkaantuneita tai ahdinkoon joutuneita eläimiä. Eläimistä hädässä voi ilmoittaa pelastuslaitoksen tilannekeskukseen. Korkeasaarissa toimiva villieläinsairaala ottaa vastaan avun tarpeessa olevia luonnonvaraisia eläimiä.

Käytännössä vahingoittuneiden eläinten kuljetus ja hoito sekä näistä koituvat kustannukset lankeavat yleensä vapaaehtoisille toimijoille. Laissa tulee määritellä taloudellinen vastuutaho, jolta saa periä loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta, kuljetuksesta ja tarvittaessa eläimen lopetuksesta aiheutuneet kustannukset.

Ensisijaisesti velvoite loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta tulee olla alueen virkaeläinlääkärillä. Varsinaista hoitoa, kuntoutusta ja eläinten luontoon palauttamista varten luonnonvaraiset eläimet tulee ensisijaisesti toimittaa asiantuntevalle taholle hoitoon. Kaikille alueille on määrättävä taho, johon hoitoa tarvitsevat luonnonvaraiset eläimet voi kuljettaa.

Lähteet:

<https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/julkaisut/esitteet/elaimet/lemmikkielain-elainsuojelulain-saadantoa-koottuna.pdf>

<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/luonto-ja-viheralueet/kasvit-ja-elaimet/loukkaantuneet/>

6. Kuntiin tulee perustaa eläinsuojelutoimijoiden yhteistyöelin

Eläinsuojeluviranomaisia Suomessa ovat muun muassa kuntien palkkalistoilla olevat valvontaeläinlääkärit, aluehallintoviraston (AVI) alaisuudessa työskentelevät läänineläinlääkärit ja AVI-valvojat sekä poliisi.

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitolla on yli 80 vapaaehtoisen, koulutetun eläinsuojeluneuvojan verkosto. Jo 80 prosentissa Suomen kunnista toimii SEYn neuvoja. Kansalaisen on eläimen kaltoinkohtelua epäillessään helppo ottaa matalalla kynnyksellä yhteyttä eläinsuojeluneuvojaan. Monessa kunnassa SEYn neuvotat tekevät tiivistä yhteistyötä valvontaeläinlääkärin kanssa ja välittävät kansalaisilta saamaansa tietoa epäillyistä eläinsuojelutapauksista viranomaisille.

Eläinsuojeluvalvonta kärsii resurssien puutteesta, eikä kaikilla viranomaisilla ole välttämättä asiantuntemusta eläinsuojelutapauksiin puuttumiseksi. Tiedonkulkua ja yhteistyötä lisäämällä eläinten hyvinvointiongelmien olisi mahdollista tehokkaammin puuttua sekä edistää kuntien eläinsuojelutilannetta.

Kuntiin tulee perustaa epävirallinen eläinsuojelutoimijoiden yhteistyöelin, joka jakaa kokemuksia eläinsuojelutilanteesta, pyrkii edistämään eri tahojen osaamista ja yhteistyötä sekä parantamaan kunnan eläinten hyvinvoinnin ja suojelun tasoa muun muassa päättäjille tehtävin aloittein. Yhteistyöelimeen kuuluisivat alueen eläinsuojeluviranomaiset, SEYn eläinsuojeluneuvotat ja paikalliset eläinsuojeluyhdistykset sekä muut mahdolliset aktiiviset ja järjestäytyneet eläinsuojelutoimijat.

Lähde: Eläinsuojeluvalvonta Suomessa/Evira: <https://www.evira.fi/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/elainsuojelun-valvonta/elainsuojeluviranomaiset-suomessa/>